

מבחן האש הגדול

מה יותר גרוע:

לעבוד אלילים או לרקוד על כל החתונות

- קצת אלילים וקצת אמונה בה'?

תובנות מהעימות הגדול על הר הכרמל

חוברת למרצה

תובנות לחיים

טעימה מתורתו של הרבי

פרשת כי תשא

Published and Copyright 2024 by
Shluchim Office International
816 Eastern Parkway, Brooklyn,
NY 11213
718.221.0500
5784 - 2024

לתרומות והקדשות, צרו קשר info@jewishinsights.org
נדי להוריד מערכי שיעור נוספים, בקר באתר www.JewishInsights.org/he

עימוד | מוסי וולוסוב
אתר אינטרנט | יובל כץ וישראל יסוצקי
אדמיניסטרציה | לוי שמטוב

ועדה מייעצת
הרב אשר דען - קייפ-טאון, דרום אפריקה
הרב מנדי גרליצקי - תל אביב, ישראל
הרב לוי גרינברג - אלפסו, טקסס
הרב דוד גולדברג - סאו פאולו, ברזיל
הרב לוי שייקביץ - כפר חב"ד, ישראל
הרב מנדי גרינברג - טווינסבורג, אוהיו
הרב שמואל פרידמן - ב.ב. בלנקה, ארגנטינה
הרב יוסף יצחק בלוי - כינרת, ישראל
הרב חיים דרוקמן - לוצרן, שווייץ

ספרדית
תרגום ועריכה | הרב רפי טוויל

צרפתית
תרגום ועריכה | הרב יאיר אלבז
הגהה | ש. אלבז
עימוד | לוי אלבז

פורטוגזית
תרגום | מר יצחק דיין
עריכה | הרב ישעי' דיין
עימוד | מייק קטן

רוסית
תרגום ועריכה | הרב אלכסנדר גרישין
עימוד | ת. וולף

משרד השלוחים
יו"ר | הרב גדליה שמטוב
פיתוח | הרב מנדי שמטוב

עורכים
הרב אברהם גרינברג
הרב זושא גרינברג
משתתף בעריכה | הרב שלום בער חזן

עברית
עריכה לשונית | הרב לוי שייקביץ
הגהה | הרב מנחם וילהלם

אנגלית
תרגום ועריכה | הרב מענדל סופער
הגהה | הרב מענדל לברטוב

נוסד בימי השבעה לזכרון ולע"נ הרב גבריאל נח זוזגתו רבקה הי"ד הולצברג
שלוחי הרב' במומבאי, הודו

תוכן השיעור

א. המבחן הגדול.....5

אליהו הנביא יוזם עימות פומבי בינו לבין כוהני ה'בעל' כדי להכריע אחת ולתמיד בשאלה מי צודק ומיהו האלוקים האמיתי. בסופו של יום דרמטי ועוצר נשימה יורדת אש מן השמים רק על הקורבן של אליהו ועם ישראל חוזר בתשובה (מקור 1).

חז"ל מספרים אנקדוטה מעניינת, לפיה השור שנלקח כדי לעלות על מזבח הבעל נעמד על מקומו וסרב להיות קורבן לאליל. הוא השתכנע רק אחרי שאלהו הסביר לו שהוא גורם לקידוש השם בדיוק כמו הפר שיוקרב לאלוקים (מקור 2). נביאי הבעל תכננו לרמות את הצופים ולהבעיר אש על-ידי אדם שהוסתר מתחת למזבח חלול, אך הנס התרחש, ונחש הכיש אותו (מקור 3).

ב. מי מקדש את השם?.....8

הרבי מסביר שהפר הסרבן זו גם תופעה אנושית, שבה אדם מתחמק מעשייה חיונית שאיננה לפי כבודו, או שהיא כרוכה ביציאה מתחומי הקדושה, שבתוכם הוא מרגיש הנאה ומימוש עצמי, וההוראה של אליהו היא, שההיפך הוא הנכון. (סיפורו של ר' יוסף בעל עגלה - הגאון שנשלח להיות עגלון כדי להחזיר יהודי בתשובה).

ג. עד מתי אתם פוסחים על שתי הסעיפים.....11

הקריאה של אליהו הנביא לעם ישראל תמוהה. במקום שיבקש מהם הכרעה כלשהי, שיבקש מהם לעבוד את ה'! אלא, הפוסח על שני הסעיפים גרוע ממי שבחר לעבוד לאליל, משלוש סיבות: יקשה עליו לחזור בתשובה, משום שהוא תמיד משכנע את עצמו שהוא גם האמין בה', הוא מושחת יותר מהעובד אלילים, משום שהוא יודע שה' הוא אלוקים, ובכל זאת ממיר זאת בשביל בצע כסף, וגם ההשפעה השלילית שלו על הסביבה גדולה יותר, משום שהוא עדיין נחשב בתוך המחנה.

בגמרא נאמר שהיצר הרע של עבודה זרה נכחד מן העולם (מקור 4), אך ה'פוסח על שתי הסעיפים' - הנטייה האנושית לרצות גם וגם בלי להתחייב, חיה ובוועטת. ישנם אנשים מאמינים, שמוכנים להקפיא למספר שבועות את המחויבות שלהם לערכים ולתורה, בשביל כבוד, כסף ומעמד חברתי.

יחידות - 'בלי פשרות'.

ד. איך הוא לקח סיכון?.....15

יש עוד עניין אחד בלתי פתור בסיפור עם אליהו בהר הכרמל. לאחר מעשה זו הייתה הצלחה כבירה, אבל כיצד הוא לקח את הסיכון, שבתגובה לאמירה שלו 'בחרו לכם דרך' הם יבחרו בעבודה זרה? אלא שהוא ידע שכאשר יצמידו את היהודי לקיר - הוא בוודאי יבחר באלוקים.

יחידות - אליהו הנביא לא לקח סיכון.

מבחן האש בהר הכרמל הוא אחד האירועים הדרמטיים המתוארים בתנ"ך, והתקיים בכיכובו וביוזמתו של אליהו הנביא.

אליהו הנביא רצה לשים סוף לנגע אלילות ה'בעל' שפקד חלקים גדולים מעם ישראל, והזמין את כוהני הבעל ל'דו-קרב' מכריע, 'על כל הקופה'.

השיעור לפרשת כי תשא

משיחת ש"פ שמות ה'תשל"ו, בלתי מוגה
שיחות קודש ה'תשל"ו חלק א', עמוד 368 ואילך
בתרגום ועד הנחות בלה"ק

משיחת ש"פ תשא, שושן-פורים קטן, ה'תשי"ז
תורת מנחם, כרך י"ט, עמוד 101

ומשיחת י"א ניסן ה'תשל"ו
שיחות קודש ה'תשל"ו חלק ב', עמוד 59 ואילך
בתרגום המערכת

א. המבחן הגדול

פרשת השבוע מתארת את חטא העגל, ובהתאמה לכך, גם ההפטרה עוסקת בתקופה בה כשלו בני העם בחטא החמור של עבודה זרה, ובמאורע שעורר אותם לשוב בתשובה. הרקע לסיפור ההפטרה:

הימים הם ימי שלטון המלך אחאב בממלכת ישראל. יחד עם אשתו איזבל, אחאב הפיץ את עבודת האלילים, ובמיוחד פולחן הבעל.

[אחד מנביאי הבעל, חיאל בית האלי שמו, מגדיל להרשיע והולך ומשקם את העיר יריחו, ההרוסה מאז ימי יהושע בן נון. איש לא עשה זאת לפניו שכן כולם ידעו את העונש שקבע יהושע לבונה את יריחו: ביציקת היסודות ימות בנו הבכור של היזם, ובעת קביעת הדלתות בסיום הבניה ישכל את בנו הצעיר. זה בדיוק מה שקרה לחיאל: את בנו הבכור איבד בתחילת הבניה וככל שהתקדמה הבניה שכל את שאר ילדיו, עד מותו של צעיר בניו בעת התקנת הדלתות.]

במהלך ימי האבל, באו לנחמו המלך אחאב ואליהו הנביא. אחאב פנה לאליהו ושאל בהתרגשות: "הייתכן שדבריו של התלמיד [=יהושע] התקיימו במלואם, אבל דבריו של הרב [=משה] לא התקיימו?"! קללת יהושע התקיימה, אבל דברי משה בפרשת והיה אם שמוע שאם עם ישראל יעבוד אלוקים אחרים ה' יעצור את השמים ולא יהיה מטר – לא נתקיימו. הנה עם ישראל עובד אלילים והחיים הטובים מתנהלים כסדרם.

אליהו שומע את הדברים ומיד גוזר על עצירת הגשמים. בצורת קשה ורעב חזק פוקדים את ממלכת ישראל.

כעבור שלוש שנים של בצורת קשה, ה' מתגלה לאליהו ומורה לו להשיב את העם בתשובה ובכך לסיים את עצירת הגשמים. אליהו הנביא מציע לאחאב לכנס את נביאי הבעל ואת כל העם לעימות פומבי בהר הכרמל, כדי לברר ולהבהיר אחת ולתמיד מיהו האלוקים האמיתי.

מקור 1 מלכים א', פרק י"ח, פסוקים כ'-ל"ט

התוכחה

וַיִּשְׁלַח אַחְאָב בָּכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וַיִּקְבֹּץ אֶת הַנְּבִיאִים אֵל הָרַקְבָּל.

לתלמיד
עמ' 3

וַיֵּגֶשׁ אֵלֵיהֶם אֵל כָּל הָעָם וַיֹּאמֶר: עַד מָתַי אַתֶּם פֹּסְחִים עַל שְׁתֵּי הַסַּעֲפִים? אִם ה' הָאֱלֹהִים – לָכוּ אַחֲרָיו! וְאִם הַבַּעַל – לָכוּ אַחֲרָיו! וְלֹא עָנוּ הָעָם אֹתוֹ דָּבָר.

ההצעה למבחן

וַיֹּאמֶר אֵלֵיהֶם אֵל הָעָם, אֲנִי נֹתֵתִי נְבִיא לְה' וְנְבִיאֵי הַבַּעַל אַרְבַּע מֵאוֹת וְחֲמִשִּׁים אִישׁ. וַיִּתְּנוּ לָנוּ שְׁנַיִם פָּרִים וַיִּבְחָרוּ לָהֶם הַפֶּר הָאֶחָד, וַיִּנְתְּחוּ וַיִּשְׂימוּ עַל הָעֵצִים וְאִשׁ לֹא יִשְׂימוּ וְאֲנִי אֶעֱשֶׂה אֶת הַפֶּר הָאֶחָד, וְנִתְּתִי עַל הָעֵצִים וְאִשׁ לֹא אֶשִׂים.

לתלמיד
עמ' 3

וַיִּקְרָא אֶת הַשֵּׁם אֱלֹהֵיכֶם וְאֲנִי אֶקְרָא בְּשֵׁם ה', וְהָיָה הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר יַעֲבֹד בְּאִשׁ הוּא הָאֱלֹהִים. וַיַּעַן כָּל הָעָם וַיֹּאמְרוּ: טוֹב הַדָּבָר. וַיֹּאמֶר אֵלֵיהֶם לְנְבִיאֵי הַבַּעַל: בָּחֲרוּ לָכֶם הַפֶּר הָאֶחָד וַעֲשׂוּ רֹאשָׁנָה, כִּי אַתֶּם הָרַבִּים, וְקִרְאוּ בְּשֵׁם אֱלֹהֵיכֶם, וְאִשׁ לֹא תִשְׂימוּ.

נביאי הבעל מנסים את כוחם

וַיִּקְחוּ אֶת הַפֶּר אֲשֶׁר נָתַן לָהֶם וַיַּעֲשׂוּ, וַיִּקְרְאוּ בְּשֵׁם הַבַּעַל מִהַבְּקָר וְעַד הַצִּהָרִים לֵאמֹר:

לתלמיד
עמ' 3

הבעל עננו! ואין קול ואין ענה, ויפסחו על המזבח אשר עשה.

ויהי בצהריים, ויהתל בהם אליהו ויאמר: קראו בקול גדול, כי א-להים הוא, כי שית
וכי שית לו וכי דרך לו. אולי ישן הוא ויקץ?

ויקראו בקול גדול ויתגדדו כמשפטם בחרבות ובקמחים עד שפך דם עליהם: ויהי
כעבר הצהרים ויתנבאו עד לעלות המנחה, ואין קול ואין ענה ואין קשב.

תורו של אליהו

ויאמר אליהו לכל העם: גשו אלי! ויגשו כל העם אליו. וירפא את מזבח ה' ההרוס.
ויקח אליהו שתיים עשרה אבנים כמספר שבטי בני יעקב אשר היה דבר ה' אליו
לאמר ישראל יהיה שמך. ויבנה את האבנים מזבח בשם ה', ויעש תעלה כבית סאתים
זרע סביב למזבח.

ויערך את העצים וינח את-הפר וישם על העצים. ויאמר, מלאו ארבעה כדים מים
ויצקו על העלה ועל העצים. ויאמר שנו, וישנו; ויאמר שלשו, וישלשו; וילכו המים
סביב למזבח וגם את התעלה מלא מים.

ויהי בעלות המנחה, ויגש אליהו הנביא ויאמר: ה' א-להי אברהם יצחק וישראל,
היום יודע כי אתה א-להים בישראל ואני עבדך, ובדרךך עשיתי את כל-הדברים
האלה. ענני ה', ענני, וידעו העם הזה כי אתה ה' הא-להים ואתה הסבת את לבם
אחרנית.

ה' הוא האלקים!

ותפל אש ה' ותאכל את העלה ואת העצים ואת האבנים ואת העפר, ואת המים אשר
בתעלה לחכה. וירא כל העם ויפלו על-פניהם ויאמרו ה' הוא הא-להים! ה' הוא הא-
לקים!

הפר לא מוכן לזוז

המדרש מספר לנו על אנקדוטה מעניינת שהתרחשה כאשר נביאי הבעל הביאו את השור שלהם בשביל להקריב
אותו על המזבח.

מקור 2 מדרש במדבר ובה כ"ג ט'

מה עשה אליהו? אמר להם, בחרו שני פרים תאומים מאם אחת, הגדלים על מרעה
אחד והטילו עליהם גורלות אחד לשם ואחד לשם הבעל. ובחרו להם הפר האחד,
ופרו של אליהו מיד נמשך אחריו, והפר שעלה לשם הבעל נתקבצו כל נביאי הבעל
ארבע מאות וחמשים ונביאי האשרה ארבע מאות ולא יכלו לזוז את רגלם.

עד שפתח אליהו ואמר לו: לך עמך. השיב הפר ואמר לו לעיני כל העם, אני וחברי
יצאנו מבטן אחת, מפרה אחת, וגדלנו במרעה אחד, והוא עלה בחלקו של מקום ושמו
של הקדוש-ברוך-הוא מתקדש עליו, ואני עליתי בחלק הבעל להכעיס את בוראי.

אמר לו אליהו, פר פר, אל תירא! לך עמך ואל ימצאו עלילה, שפשם ששמו של
הקדוש-ברוך-הוא מתקדש על אותו שעמי, כך מתקדש עליך.

התרגיל המסריח

מה באמת חשבו נביאי הבעל? הם הרי ידעו שאין ביכולתם להוריד אש משמים...

מקור 3 מדרש ילקוט שמעוני, מלכים, רמז ר"ד

**חֵיָאֵל עָשָׂא נָבוֹב, וְשָׂמוּ אוֹתוֹ בְּתוֹכוֹ. וְאָמְרוּ לוֹ: כְּשֶׁתִּשְׁמַע אֶת הַקּוֹל מִיַּד חֲתָנָה הָאֵשׁ
אֲשֶׁר בְּיָדָהּ יִהְיֶה לֵק מִתְחַתֵּיו. מִיָּד זְמַן הַקָּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא נָחַשׁ וְנָשָׁכוּ וָמָת.**

לתלמיד
עמ' 4

נביאי הבעל ידעו גם ידעו שהם אינם יכולים להוריד אש מהשמים על ידי תפילה לאלילים, ורקחו מזימה שפלה. הם שלחו את חיאל, המוכר לנו כמשקם העיר יריחו וכבעל ניסיון בבניה, שיבנה מזבח חלול ויסתתר בתוכו. התוכנון היה שכאשר כוהני הבעל יזעקו לאליל שלהם, חיאל ידליק אש שתבער בקורבן, וכך יחשבו כולם שהאש נוצרה באופן על טבעי על ידי אלילים. זימן הקב"ה נחש שהכישו ומת, כך שברגע האמת – לא היה קול ולא עונה, ושום אש לא בערה בקרבן.

•

על הסיפור הדרמטי הזה, הרבי העלה שלוש תמיהות גדולות:

א. מדוע אליהו תובע מהם רק 'לא לפסוח על שני הסעיפים'? איזו מין תביעה היא מצד מנהיג יהודי? הוא היה צריך לדפוק על השולחן ולצעוק – עד מתי אתם עובדים את הבעל!

ב. שאלה מטרידה יותר: איך אליהו אמר שאם הבעל הוא האלוקים "לכו אחרינו"? איך הוא לקח את הסיכון שאולי הם באמת יקשיבו לו ויבחרו בבעל?

ג. מה פשר דברי המדרש שהפר שיועד לבעל לא רצה לזוז ממקומו, ורק אליהו הצליח לשכנע אותו ללכת. מה הפירוש הפנימי בזה, ומדוע המדרש רואה חשיבות לספר לנו את זה?

בשלוש הזדמנויות שונות הרבי דן בסיפור הזה, ובכל פעם האיר אותו מזווית אחרת ופתר את אחת התמיהות שהזכרנו.

ב. מי מקדש את ה'

<< הרבי

הגע עצמך:

לתלמיד
עמ' 5

ישנם כאן שני פרים שהם מן הקצה אל הקצה: פר אחד - שהקריבו לה', ועד שנעשה קדוש בקדושת קרבן עולה - קדשי קדשים (שהרי אף-על-פי שהקריבוהו בחוץ, בהר הכרמל, היתה הוראת שעה על פי נביא להקריבו בתור קרבן עולה), ופר שני - שהקריבו לעבודה זרה, שלכן נאסר בהנאה ומטמא וכו'.¹

ואף על פי כן, הנה לא זו בלבד שיש צורך בשני הפרים, אלא עוד זאת, ששניהם שוים בנוגע לפעולת קדושת שמו של הקדוש-ברוך-הוא: "כשם ששמו של הקדוש-ברוך-הוא מתקדש על אותו שעמי, כך מתקדש עליך", כך, שגם הפר לעבודה-זרה נוגע לפעולה על אלו ש"פוסחים על שתי הסעיפים"² שגם הם יכריזו "ה' הוא האלקים ה' הוא האלוקים"³.

אדם צריך לעשות גם את העבודה השחורה

וההוראה מזה, שכאשר יהודי טוען שאין רצונו להתעסק בענין של שלילת עבודה-זרה, באמרו: מה לי ולצרה הזאת, ואין כוונתו שלא לעשות מאומה, אלא רצונו להתעסק בעניני קדושה, כמו הקרבת הפר לה', ובידעו גודל מעלת עבודה זו (שהרי לאו' בשופטני עסקינן...), יעסוק בה במרץ הכי גדול ובזריזות ובחשק, ועל ידה יפעל בדרך ממילא גם בחוץ וכו' -

לתלמיד
עמ' 5

אזי אומרים לו שצריך לעסוק גם עם הפר השני, שקשור עם הענין של עבודה-זרה, היינו, להבדיל ולהפריש יהודי מענינים של עבודה-זרה, כולל גם שלילת כל ענין של עבירה, כפי שמבאר רבינו הזקן בתניא⁵ (באופן המובן גם בפשטות) שהחוטא ועובר רצונו יתברך אפילו בעבירה קלה הרי זה כמו עבודה-זרה [וההפרש לחלק ביניהם הוא מצד הרוח שטות דקליפה, שעל זה אמרו] "אין אדם עובר עבירה אא"כ נכנס בו רוח שטות", שזהו כללות הענין של סור מרע.

עבודה זרה מצטיירת בדמיון שלנו כפולחן פגאני. כמקום שבו סוגדים לפסל ומניחים לפניו תקרובת. אבל כשמתבוננים לעומק וחוקרים מה החטא שבעבודה זרה, מגלים שהבעיה העמוקה יותר היא עצם הפניית תשומת הלב מהקשר לאלוקים - לאפיקים זרים.

בהיבט הזה יש דמיון בין מי שנוסע להודו כדי לחוות עבודה זרה טקסית, לבין מי שאומר בלבו לאלוקים: סליחה, אני עסוק כרגע בעבודה, אתייחס אליך מחר (כמובן, מבחינה הלכתית, תהום פעורה בין שני המקרים, אך בעומק הדברים יש כאן מעין עבודה זרה).

הרבי אומר, הרי אם היית יכול לשלוף יהודי או יהודייה מכת אלילית, היית נוסע לסוף העולם כדי לעשות זאת! אם כן, תחשוב כך גם כשיש בידך להשפיע ולחלץ יהודי אחר מהתנהגות אחרת לא טובה - אתה מציל אותו!

אנשים רבים בוחרים תחומי עשייה כדי להשיג הגשמה עצמית. באופן טבעי, אדם רוצה לממש את עצמו בצורה

4. ראה ב"ק פה, א. ב"מ מ, א. ב"ב ז, א. ועוד.
5. פכ"ד.
6. סוטה ג, א.

1. ראה רמב"ם הל' ע"ז פ"ז ה"ג. הלי שאר אבות הטומאה פ"ז ה"ז.
2. שם, כא.
3. שם, לט.

האיכותית ביותר ולפתח את הכישורים שלו בתחומי עניין חשובים בעיניו.

לדוגמה, אדם חובב מדע בטבעו שרצונו להיות פרופסור באוניברסיטה, לפתח תחומי מדע ולבצע מחקרים מועילים לאנושות, ואומרים לו שצריך לעסוק בחינוך, או ללכת לעבוד עם נוער בסיכון כדי לוודא שלא יפלו לפשע. הוא מתנער מכך וטוען: זה לא מתאים לי.

זה בדיוק מה שחשב השור שהובל למזבח של ה'בעל'. איזה מין מימוש עצמי מיעדים לו? בשביל זה הוא קיים? מה זה הגורל הנורא שנפל בחלקו?

מלמד אותנו אליהו הנביא, שיהודי נדרש לפעמים 'להפשיל את שרווליו' ולהתעסק באופן בלתי אמצעי במקום המלוכלך והחשוך מבחינה רוחנית, כדי להציל ולחלץ את אותם יהודים שנפלו לשם.

משיחת ש"פ שמות ה'תשל"ו,

בלתי מוגה

שיחות קודש ה'תשל"ו חלק א', עמוד 368 ואילך

בתרגום ועד הנחות בלה"ק

סיפור התלמיד חכם שהפך לעגלון

החסיד רבי יוסף מבישנקוביץ היה אחד מתלמידי החכמים המופלגים שהסתופפו בחצרו של האדמו"ר הזקן, מייסד חסידות חב"ד. הוא התקדם במסלול בטוח למשרת רבנות מכובדת וחיפש את הקהילה המתאימה בה יכהן כרב. כשפנה להתייעץ עם הרבי, השיב לו הרבי לתדהמתו:

"לטובת נשמתך, יותר טוב שתהיה 'בעל עגלה'". כן, החסיד שלמד יומם ולילה נועד לסגור את הספרים, ללבוש מגפיים ולתפקד כעגלון. ר' יוסף ההמום ניסה לדחות את רוע הגזירה ועיכב את המעבר לשלב הבא בחייו. חלפו עשר שנים ור' יוסף קיבל הצעת רבנות בעיר ליעפלי, הוא נזכר בדברי הרבי והבין שעם כל הצער, הגיע הזמן לקיימם.

חודש ימים 'התהפך מצד לצד' עד שאזר אומץ והלך אל מושב העגלונים. כשביקש שילמדוהו את המקצוע, החלו ללגלג, עד שאחד מהם ריחם עליו ולימד אותו איך מושחים את הגלגלים בזפת וכיצד מחברים את הסוסים לעגלה. ר' יוסף, שהיה עדין נפש ולא מורגל במלאכה כזו, התלכלך בכל גופו, ואחד מהסוסים אף הגדיל לעשות והצליף בו עם זנבו וכמעט עקר את עינו.

עייף ושובור חזר הביתה והחל לנקות עצמו מהזפת. אשתו ישבה ובכתה, היא כבר שמעה מהשכנות שבעלה ירד מדעתו והחליט להפוך לעגלון, אך כשסיפר לה את דברי הרבי היא שינתה מיד את דעתה ועודדה את רוחו, ואף הצהירה כי אם יהיה צורך - היא תמכור את תכשיטיה ותקנה עבורו סוס ועגלה.

חלפה שנה בה השתנו חייו מהקצה אל הקצה ובמקום להעמיק בסוגיות בהלכה, מצא את עצמו מושח גלגלים ומוביל אנשים מעיר לעיר. ערב אחד, כשישב באחד מפונדקי הדרכים, ניגש אליו בעל המקום והציג יהודי שעבד אצל אחד הפריצים באזור ומחפש עגלון לנסיעה בבוקר.

ר' יוסף הסכים לקחתו, אך התנה שהם ייצאו רק אחרי התפילה בבוקר. האיש, שהיה

במצב ירוד מבחינה רוחנית, הגיב בזלזול, וביקש שיעיר אותו כשעה לפני היציאה. באמצע הלילה, התעורר האיש משנתו ושמע קול בכי מהחדר הסמוך. הוא הציץ וראה את ר' יוסף יושב על הרצפה ואומר 'תיקון חצות' בבכיות.

הצורה הנרגשת בה שפך ר' יוסף את ליבו לה', המיסה את ליבו של היהודי. כשעלה השחר ראה שוב את ר' יוסף מתפלל ברגש ובהתלהבות ולפתע 'הכל חזר אליו' - הוא נזכר בבית שבו גדל, באביו שהיה מתפלל כך, ובאשתו וילדיו היהודים אותם נטש לטובת חלומות על התעשרות בעיר הגדולה. ליבו נשבר. הוא ניגש אל ר' יוסף וביקש שיורה לו דרך תשובה.

כשחזר ר' יוסף מהנסיעה, נכנס לרבו וסיפר לו את פרטי המאורע. הרבי הגיב ואמר לו כי אכן, מתברר שכל המטרה בעבודתו כעגלון היתה על מנת לעורר את אותו יהודי בתשובה, וכעת שליחותו במקצוע זה הסתיימה והוא רשאי לשוב ולחפש משרת רבנות.

ג. עד מתי אתם פוסחים על שתי הסעיפים

<< הרבי

לכאורה, מדוע תבע מהם אליהו "עד מתי אתם פוסחים על שתי הסעיפים"? היה לו לתבוע: "עד מתי אתם עובדים לבעל, הגיע הזמן שתפסיקו לעבוד את הבעל ותתחילו לומר "ה' הוא האלקים"⁸."

לתלמיד
עמ' 6

שני סוגים בעובדי עבודה זרה

ויובן בהקדמת ביאור החילוק בין עבודה זרה ל"פוסחים על שתי הסעיפים".

לתלמיד
עמ' 6

עבודה זרה פירושה, שהוא אמנם חושב באמת שהעבודה-זרה נותנת לו השפעה. הוא באמת סבור שעל-ידי-זה שיעבוד את הכוכבים ומזלות, יתנו לו השפעה.

יש מי שמאמין בכל ליבו שהעבודה זרה שהוא עובד תעניק לו שפע גשמי והוא ירוויח מכך.

מה-שאין-כן "פוסח על שתי הסעיפים": הוא מאמין בקדוש-ברוך-הוא וגם בעבודה זרה, להבדיל (מצד אחד הוא אכן מאמין בקב"ה, אלא שבכל זאת בשביל פניות גשמיות הוא עובד את הבעל").

לעומתו, האדם השני נמצא בספק. הוא לא ממש בטוח, והוא רוצה גם וגם. גם להאמין בה', אך גם לקבל גשמיות מהבעל.

מי גרוע יותר?

ועל-פי-זה יובן שבכמה וכמה פרטים גרוע העניין של "פוסח על שתי הסעיפים" יותר מעבודה זרה:

לתלמיד
עמ' 6

אף שבכללות עבודה זרה היא גרועה יותר, שהרי הוא מקולקל בקביעות, והוא כופר רחמנא ליצלן - מכל מקום, בנוגע לתשובה, ה"פוסח על שתי הסעיפים" גרוע יותר, כי קשה יותר שה"פוסח על שתי הסעיפים" יעשה תשובה שלימה ואמיתית.

ושני פרטים בזה:

(א) מי שהאמין בעבודה זרה, הרי בשעה ש"תופס את עצמו" ש"ה' הוא האלקים", ועד עתה היה בטעות מרה, מרגיש הוא את גודל החטא שעשה, ובמילא עושה תשובה כדבעי, "ושב ורפא לו"¹⁰.

לעומת זאת, ה"פוסח על שתי הסעיפים", כיון שמאמין גם בקדוש-ברוך-הוא, הרי אפילו לאחר זיהוי מרגיש כל-כך את גודל החטא, בחשבו לעצמו: וכי מה חטאתי כל-כך? הרי מלכתחילה

7. שם, לט. - וכפי שאכן אירע בסופו של דבר, שהתחילו בעצמם להכריז "הוי' הוא האלקים" (מהנחה בלתי מוגה).
8. ומזה משמע, שהעניין ד"פוסחים על שתי הסעיפים" גרוע יותר, בפרטים מסויימים, מהעניין דעבודה זרה עצמו, ולכן תביעתו של אלי' הנביא היתה (לא)
9. מהנחה, בלתי מוגה.
10. ישע' ו, י"ד.

כל-כך על העניין דע"ז עצמו, אלא) על זה ש"פוסחים על שתי הסעיפים" (מהנחה בלתי מוגה).
9. מהנחה, בלתי מוגה.
10. ישע' ו, י"ד.

הייתי בספק אפילו בחיצוניות, ובאמת הרי אני כמו כל בני ישראל, תמיד הייתי מאמין וכו' וכו'. וממילא חרטתו איננה אמיתית ואין תשובתו שלימה¹¹.

אדם שעובד עבודה זרה בתמימות הוא בוודאי טועה ועונו חמור, אך כשיתפכח מטעותו ויבין את האמת, הוא ירגיש מאוד רע על השגיאה הגדולה והחטא החמור שהוא נכשל בו. לכן, הוא יעשה תשובה מלאה ויעלה על דרך המלך.

לעומת זאת, אדם שהאמין בשני הצדדים – רגל פה ורגל שם – לעולם לא יעשה תשובה מלאה, משום שהוא יתגונן ויטען תמיד: תמיד האמנתי בה', אני תמיד הייתי שם, אני לא לגמרי חטאתי.

(ב) מי שמאמין בעבודה זרה שלא בשיתוף הרי הוא מקולקל בתכלית רחמנא ליצלן, הוא טועה וסבור שהבעל הוא - חס-ושלום - האלקים. אבל יתכן, שאף-על-פי שהוא נפרד מאלקים אמת, מכל מקום, כללות ענין הרוחניות נוגע לו¹².

לעומת זאת, ה"פוסח על שתי הסעיפים" ב'שיתוף', הרי זה מורה על השחתה גדולה כל-כך, שלא זו בלבד שאין רצונו בשייכות לאלקים אמת, אלא שאין לו שום שייכות לכללות ענין הרוחניות¹³. וראיה על זה, שבידעו את האמת ש"הוי' הוא האלקים", נכון בעיניו להמיר - חס-ושלום - את הקדוש-ברוך-הוא תמורת גשמיות, להמיר "מקור מים חיים" כדי "לחצוב .. בארות נשברים"¹⁴.

אדם שעובד עבודה זרה אמנם בוחר בחירה גרועה בתכלית, אבל המניע שלו תמים: הוא מחפש רוחניות וחותר למצוא את האמת. כאשר תתברר לו טעותו ויגלה את מציאות ה' האמיתית, הוא מיד ייטוש את העבודה זרה וינהה אחר הקב"ה.

לעומת זאת, הפוסח על שתי הסעיפים הרי תמיד הכיר את הקב"ה וידע שה' הוא האלוקים, והסיבה שהוא עבד לבעל הייתה, שלא היה איכפת לו מרוחניות אלא הוא רצה שפע גשמי.

אדם שהוא מושחת בצורה כזאת שערכים כלל אינם מעניינים אותו והוא ימכור הכול בשביל כסף, יתקשה מאוד לחזור בתשובה!

כל זה הוא רק בנוגע לעצמו. אבל ישנו עוד ענין שבו "פוסח על שתי הסעיפים" הוא גרוע מעבודה זרה, והוא: בנוגע לזולתו.

(ג) מי שעובד עבודה זרה רחמנא ליצלן, אף יהודי לא ילמד ממנו. בידעם שהוא כופר, אין לאף אחד עסקים עמו. לעומת זאת, ב"פוסח על שתי הסעיפים", כיון שהוא גם מאמין, הרי הוא בכלל "מחטיא את הרבים", והמחטיא את הרבים קשה מכולם¹⁵.

הפוסח על שתי הסעיפים מבלבל את הסביבה שלו ומטעה אחרים. הוא לא סתם חוטא יחידני אלא סכנה סביבתית.

פוסח על שתי הסעיפים בימינו

מובא בגמרא¹⁶, שיצר הרע של עבודה זרה - ביטלו את כוחו. אבל העניין של "פוסח על שתי הסעיפים", גם היום הוא חזק יותר מיצר הרע של עבודה זרה, אם בדקות שבדקות, אם בדקות, או עוד יותר מזה.

13. דהיינו ששום דבר אינו נוגע לו, מלבד הפניות האישיות שלו (מהנחה בלתי מוגה).

14. ירמ' ב, יג.

15. ראה ספרי ופרש"י תצא כג, ט. במדב"ר פכ"א, ד. ועוד.

16. יומא סט, ב ובחז"א"ג שם.

11. בענין זה ראה גם רבינו יונה ריש ברכות. הובא ברמ"א ושו"ע אדה"ז או"ח סתר"ג. קונטרס ומעין מאמר יד פ"ב. וראה גם מכתב י"ג תשרי שנה זו (אג"ק חיד"ד ריש ע' כא).

12. והיינו, שחסרונו הוא שהוא מקולקל בדיעות ר"ל, ולא בענין האנושיות (מהנחה בלתי מוגה).

מקור 4 בבלי מסכת יומא דף ס"ט עמוד ב' (בתרגום וביאור הרב אבן ישראל)

לתלמיד
עמ' 7

נאמר שם: "ויזעקו בקול גדול אל ה' אלהיהם" (נחמיה ט, ד). מה אמרו? אמר רב, ויש אומרים שאמר זאת ר' יוחנן, "וי' וי' יצר הרע הוא הוא שהחריב את המקדש ושרף את היכלו, והרג את כל הצדיקים והגלה את ישראל מארצם, ועדין פועל בינינו. נתת אותו לנו לקבל בו שכר פשננצחו. לא אותו אנו רוצים, ולא את שכרו אנו רוצים". פלומר, מותרים אנו על השכר שבא מכבישת היצר ובלבד שיסור זה מאתנו.

נפל להם פתק מן השמים שהיה כתוב עליו "אמת", פלומר שמסכים הקדוש ברוך הוא לבקשתם.

ישבו בתענית שלשה ימים ושלשה לילות. מסרו להם את היצר הרע. יצא וברא כמין גור אריה של אש מבית קדשי הקדשים, אמר להם נביא לישראל: זהו יצר של עבודה זרה, שפך הוא מתגלה, שנאמר: "ויאמר זאת הרשעה" (זכריה ה, ח), לומר: שהראה להם באצבע את הרשעה עצמה.

בשעה שתפסו אותו נשמטה שעה מתוך שערותיו, והרים קולו מפני הפאב והלך נשמע קולו ארבע מאות פרסות. אמרו כיצד נעשה כדי להרגו? שמא חס ושלום ירחמו עליו מן השמים, שהוא בוכה וצועק כל כך. אמר להם הנביא: זרקו אותו לתוך דוד של עופרת, ותכסו את פיו בעופרת, שהעופרת שואבת את הקול, ואין הקול נשמע. שנאמר: "ויאמר זאת הרשעה וישלך אתה אל תוך האיפה וישלך את אבן העופרת אל פיה" (זכריה ה, ח) ועל ידי כך יפטרו מיצר הרע של עבודה זרה.

בהמשך הגמרא מספרת שחכמים הרגו את הגור, ובכך ביטלו את היצר הרע של עבודה זרה.

הרבי אומר שאכן, היצר הרע של הידבקות בעבודה זרה בוטל בזמן התלמוד, אך היצר הרע של הפסיחה על שתי הסעיפים עדיין קיים בימינו.

<< הרבי

לתלמיד
עמ' 8

ישנם כאלו שבשביל פניות גשמיות - פרנסה, כבוד המדומה, ו"מה יאמרו הבריות" - מוותרים לפי שעה על כמה וכמה ענינים של תורה ומצוות. למשך מספר ימים או מספר שבועות, מעמיד הוא את השולחן-ערוך יחד עם הקדוש-ברוך-הוא, כביכול, על המדף, בכדי שלא יאמרו עליו שהוא "בטלן", שאינו מבין את הזמן ההווה, ובפרט שכאן ב'אמריקה' צריכים לוותר על הדברים הישנים, להתנהג במקצת לפי רוח הזמן כו'.

יתכן מצב בו יהודי מאמין בה' בכל לבו, אך מבחינה מעשית הוא בוחר להניח הצידה את ההנחיות האלוקיות ומרשה לעצמו להתעלם מהם לזמן מה..

במובן הנפשי האדם נכנס למצב של 'דיסוננס קוגניטיבי', שבו הוא מתנהג בצורה שסותרת את האמונה והערכים שלו.

ובשביל זה, כדי שלא יאמרו עליו שהוא "בטלן", כדי שיהיה לו כבוד המדומה, או עוד ממון (שלאמיתו של דבר מתבזבז הממון על רופאים וכו'), מכיוון שהממון בא שלא לפי רצונו של הקדוש-ברוך-הוא, הרי הוא מתבזבז על ענינים בלתי רצויים¹⁷, כיון שחסר הענין של "יברכך גו' וישמרך"¹⁸ "מן המזיקים"¹⁹ - נכון בעיניו "למכור", לפי שעה על-כל-פנים, את הקדוש-ברוך-הוא, כביכול, יחד עם הנשמה שלו.

19. ספרי ופרשי עה"פ במדבר פ"א, ה. ועוד.

17. ראה גם שיחת יו"ד שבט ס"ד (לעיל ע' 63). וש"נ.

18. נשא ו, כד.

יש לדעת, שבכמה וכמה פרטים הרי זה גרוע עוד יותר מעבודה זרה, מצד הטעמים הנ"ל:

(א) קשה יותר לעשות תשובה באמת, כיוון שאינו מרגיש בתוקף כל-כך את החטא. הוא ישלה את עצמו שחטאו אינו גדול כל כך, שהרי בכלל הוא יהודי ירא-שמים, ומה הרעש על כך שלמשך זמן קצר ויותר על ענין מסויים בשביל פרנסה וכדומה?...

(ב) הוא מושחת. הוא יכול להמיר עניינים רוחניים, שהם עניינים נצחיים, בעניינים גשמיים שאינם אלא לפי שעה. הוא מוכר את עולם-הבא הנצחי בשביל ממון וכבוד.

(ג) הוא מחטיא את הרבים. אם ייצא, חס-ושלום, בכפירה גלויה, אזי יסלקוהו מד' אמות אלו, אבל כשעוטה ומכסה את העניינים שהם היפך התורה, באמרו שלפי שעה הדבר לא נורא, ומביא עוד "ראיה" מפסוק או מאמר רז"ל - הרי הוא מחטיא את הרבים.

על כך היא ההוראה מההפטרה, שעיקר התביעה היא: "עד מתי אתם פוסחים על שתי הסעיפים", דבר זה גרוע עוד יותר מעבודה זרה.

משיחת שבת פרשת תשא, שושן-פורים קטן, ה'תשי"ז
תורת מנחם, כרך יט עמוד 101

יחידות ללא פשרות

הרב רט ויינר, מחבר הספר "תשע וחצי מיסטיקות" העוסק בתורת הקבלה, היה ביחידות אצל הרבי, ובה הוא זכה לראיין את הרבי במספר נושאים. להלן קטע קצר מתוך תיאורו של מר ויינר על הדברים שדוברו באותה יחידות:

"יהודים רבים עוסקים היום בחיפושים", אמרתי לרבי, "הם רוצים לשוב. מה יש לך לומר להם, כדי לעזור להם למצוא שוב את דרכם?"

לתלמיד
עמ' 8

הרבי עצר לשנייה. "הייתי אומר שהדבר החשוב ביותר הוא 'בלי פשרות'. הייתי שולח להם את המילים שנאמרו על-ידי אליהו הנביא: 'עד מתי אתם פוסחים על שתי הסעיפים? אם ה' האלוקים לכו אחרינו, ואם הבעל לכו אחרינו'. הפשרה היא דבר מסוכן, מכיוון שהיא מחליאה את הגוף והנשמה. הפשרה המנסה לתווך בין הדת והסביבה איננו מסוגל ללכת לשום כיוון ואיננו מסוגל להכיר באמת".

"האם לא ידחו האנשים אלטרנטיבות קשוחות שכאלו?" הקשיתי.

"זוהי תרומתה של חסידות חב"ד", ציין הרבי, "חשוב לדעת כי האדם מחוייב לקיים הכל, אבל באותו זמן אנחנו מקבלים בברכה אם יקיים רק חלק. אם כל מה שבידינו לעשות זה להציל זרוע אחת, אנו מצילים. ואז אנו מתחילים לחשוב על הצלת השנייה".

לתלמיד
עמ' 9

הרבי העביר לו את המסר שצריכים לומר לאותם יהודים: 'מספיק עם פשרות! תפסיקו לרקוד על כל החתונות. תחליטו במה אתם מאמינים, וחיו לפי זה'.

כשהוא שואל את הרבי האם מסר כזה לא ידחה אנשים, הרבי מדגיש שבחסידות חב"ד מקבלים כל אחד ואחת, ללא קשר לרמת שמירת המצוות שלו בפועל. המסר להפסיק להתפשר הוא בעיקר ברמת העיקרון, שנדע מה מצופה מאיתנו. אחרי שאנו יודעים מהו הדבר הנכון, עלינו ללכת לכיוון הזה בצורה שקולה, מתונה ומאוזנת, ולא בקפיצה חדה וקיצונית מדי.

סרטון (40 שניות)

הרב רט ויינר מספר את הסיפור הנ"ל מהיחידות אצל הרבי.

<https://jemtv.page.link/UcRu>

ד. איך הוא לקח סיכון?

<< הרבי

לתלמיד
עמ' 10

ישנו סיפור מוזר בתנ"ך, שבזמן שמצב היהודים היה כזה, שבתוכם היו ארבע מאות חמישים נביאי הבעל, ורק נביא אחד לה' - אליהו הנביא, כפי שהוא עצמו אמר "אני נותרתי נביא לה' לבדי",

הנה אז, הטענה של אליהו ליהודים לא הייתה - "הפסיקו לעבוד את הבעל", אלא - "עד מתי אתם פוסחים על שתי הסעיפים".

לכאורה זה כלל לא מובן! הרי הרבה יותר טוב שיפסחו על שתי הסעיפים, מאשר שיאמרו שה' בעל' הוא האלוקים היחיד רחמנא ליצלן!

וההסבר בדבר: אליהו הנביא ידע, שכשיצמידו יהודי לקיר ויאמרו לו, שהוא חייב להחליט באם ה' הוא האלוקים או להיפך, אז כלשון אדמו"ר הזקן, "יהודי לא רוצה ולא יכול להתנתק מאלוקות".

זה שהוא מחזיק בדרך עקומה, זהו מפני שהוא משכנע את עצמו שזה בסדר, שהוא עודנו ביהדותו.

משיחת י"א ניסן ה'תשל"ו
שיחות קודש ה'תשל"ו חלק ב', עמוד 59 ואילך,
בתרגום המערכת

יחידות אליהו לא לקח סיכון

הרב שרגא שונפילד, ששימש כנשיא הסתדרות הרבנים בארה"ב, נכנס פעם בראש משלחת רבנים ל'יחידות' אצל הרבי. בין הדברים שאל אותם הרבי: כיצד אמר אליהו הנביא בהר הכרמל "אם ה' הוא האלוקים לכו אחרינו, ואם הבעל לכו אחרינו"? איך אפשר לתת ליהודי בחירה איומה כזאת, לעבוד עבודה זרה רחמנא ליצלן?! מה היה עושה אליהו הנביא אם באמת היו מחליטים היהודים לעבור לצד 'הבעל', איך הוא לקח על עצמו אחריות כזו?...

ואולם - הסביר הרבי - אליהו ידע שאם לוחצים יהודי לקיר, הוא יאמר ה' הוא האלוקים! אליהו הנביא לא נטל שום סיכון! הוא היה בטוח שכאשר עומדת בפני היהודי הבחירה או זה או זה, הוא יכריז "ה' הוא האלוקים"!

סרטון (2.5 דקות)

הרב שרגא שונפילד מספר את הסיפור הנ"ל מהיחידות אצל הרבי.

https://he.chabad.org/multimedia/media_cdo/aid/481256